

Ülevaade apteekide tegevusest

Apteekide arv

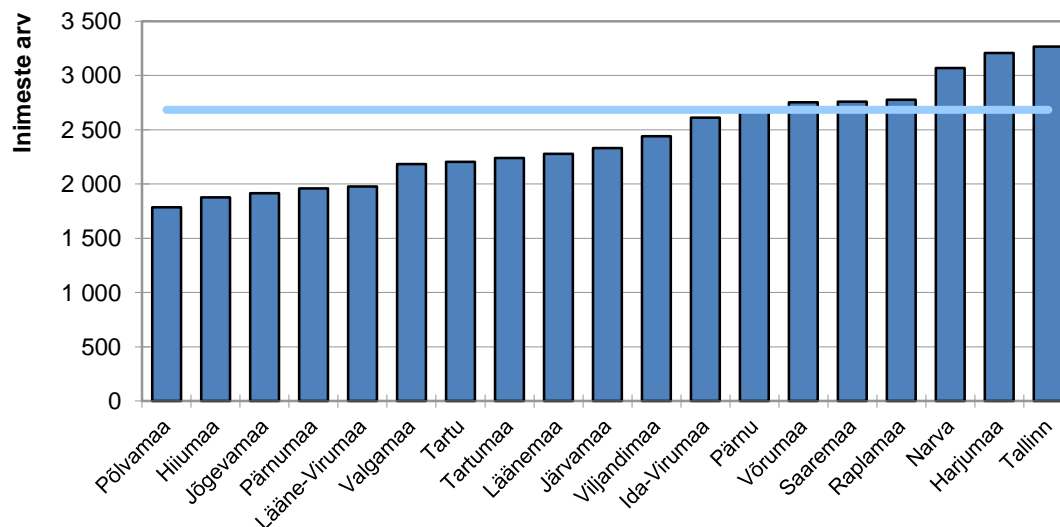
Eestis tegutsevate apteekide liigid on üldapteek, haiglaapteek ja veterinaarapteek. Apteegi struktuuriüksusteks on haruapteegid ja apteegibuss. Lisaks võib tegevusluba omav üldapteek pakkuda internetiapteegi teenust. Aastatel 2010–2020 toimunud muutusi apteekide koguarvus kajastab järgnev tabel, kus on välja toodud tegevusluba omavate apteekide arv koos haruapteekidega aasta alguse seisuga.

Tabel 1. Apteekide arv koos haruapteekidega 2010–2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Üldapteegid	486	477	469	475	478	476	493	490	495	494	498
Haiglaapteegid	26	26	24	25	24	24	24	24	24	24	24
Veterinaarapteegid	7	7	5	4	4	4	4	4	4	4	3

*Tegevusluba omavate apteekide arv koos haruapteekidega 1. jaanuari seisuga

Üldapteekide tegevuslubades toimub pidevalt mitmeid muutusi. 2019. aasta alguses oli Eestis 494 kehtiva tegevusloaga üldapteeki, sama aasta lõpus aga nelja võrra enam: tegevusluba oli 352 üldapteegil, millel oli 146 haruapteeki. Seega oli Eestis 2019. aasta esimese jaanuari seisuga keskmiselt üks ravimite jaemüügikoht 2682 inimese kohta. Enamikes maakondades jääb see number Eesti keskmisele alla. Seevastu Tallinnas, Harjumaal ja Narvas on ühe apteegi kohta üle 3000 elaniku. Horisontaalne joon viitab Eesti keskmisele. Arvutamiseks kasutatud rahvaarv pärineb Statistikaameti andmebaasist.

Joonis 1. Inimeste arv ühe apteegi kohta suuremates linnades ja maakondades 2019. aasta alguses võrreldes Eesti keskmisega

Haiglaapteekide arv on viimaste aastate jooksul püsinud suhteliselt samal tasemel. 2019. aastal oli haiglaapteeki 24, neist üks haruapteek. Harjumaal asus üheksa haiglaapteeki, neist seitse Tallinnas. Ida-Virumaal oli kolm ja Tartumaal kaks haiglaapteeki, ülejäänud maakondades oli üks haiglaapteek. Vaid Valgamaal ja Võrumaal ei ole ühtegi haiglaapteeki.

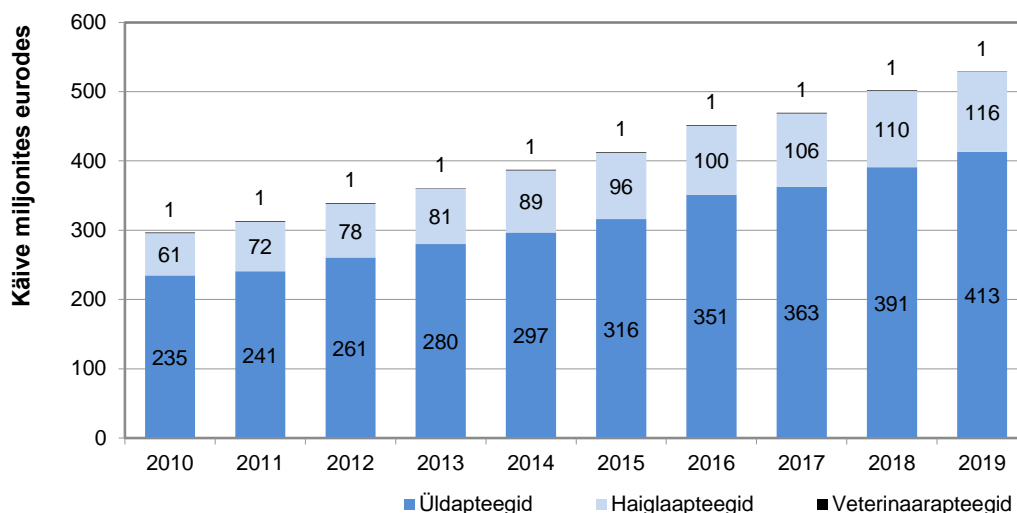
Kuni aastani 2013 veterinaarapteekide arv pidevalt vähenes, aastatel 2013–2019 püsis veterinaarapteekide arv ja asukoht stabiilsena. 2019. aastal suleti üks veterinaarapteek, seega tegutseb praegu kolm veterinaarapteeki: Tartu, Põlvamaal ja Saaremaal.

Aptekide käive

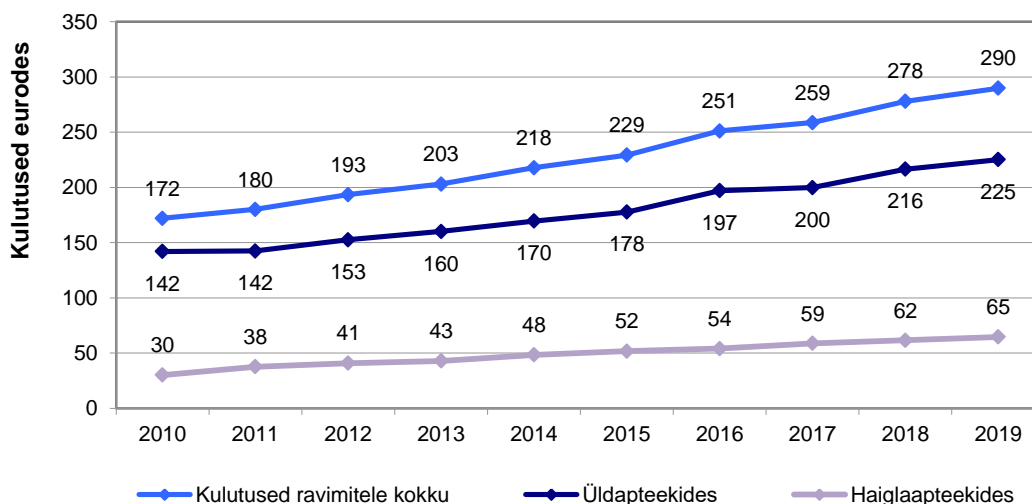
Apteegistatistika põhineb apteekide kvartaalselt esitatavatel aruannetel. Alates 2015. aastast on andmed esitatud põhi- ja haruapteekide kohta eraldi. Haruapteek võib asuda põhiapteegist erinevas maakonnas või linnas, seetõttu on nii põhiapteeke kui haruapteeke vaadeldud iseseisva üksusena. Üldapteekide ja veterinaarapteekide andmed on esitatud koos käibemaksuga, haiglaapteekide puhul ei ole käibemaksu arvestatud.

Kõigi aasta jooksul tegutsenud apteekide ja nende haruapteekide kogukäive 2019. aastal oli 529 miljonit eurot, millest üldapteekide käive moodustas 78% (413 miljonit eurot), haiglaapteekide käive 22% (116 miljonit eurot) ning veterinaarapteekide käive 0,1% (0,73 miljonit eurot). 2019. aastal oli ravimite osakaal kogukäibest üldapteekides 72%, haiglaapteekides 74% ja veterinaarapteekides 62%.

Joonis 2. Apteekide kogukäive aastatel 2010–2019

Ravimite käive üld- ja haiglaapteekides aastal 2019 oli kokku 384 miljonit eurot. Jagades saadud summa kõigi Eesti elanike vahel saame, et üldised kulutused ravimitele ühe elaniku kohta olid ligikaudu 290 eurot aastas.

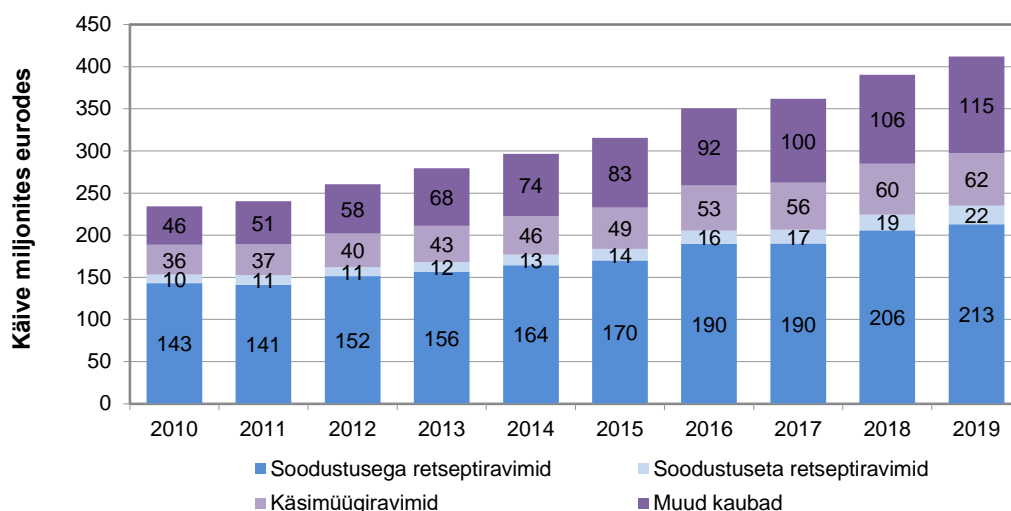

Joonis 3. Kulutused ravimitele ühe elaniku kohta aastal 2010–2019

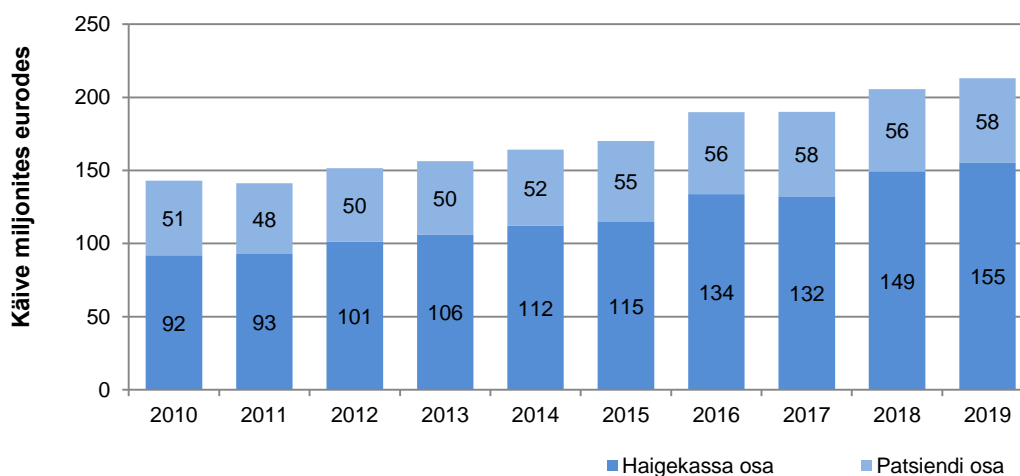
Üldapteegid

2019. aastal oli üldapteekide kogukäive 413 miljonit eurot, mis võrreldes eelneva aastaga on 5,6% suurem. Üldapteekide ravimite käive oli 298 miljonit eurot. Ravimite käive sisaldab käsimüügiravimite, retseptiravimite ja veterinaarravimite käivet. Retseptiravimite käibe võib omakorda jaotada soodustusega ja soodustuseta retseptide alusel väljastatud ravimite käibeks. Ravimite käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 4,5%, sealhulgas käsimüügiravimite käive 3,5%, soodustuseta retseptiravimite käive 17,6% ning soodustusega retseptiravimite käive 3,6%. Kõige enam väljastatakse üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, mille käive 2019. aastal oli 213 miljonit eurot, moodustades retseptiravimite käibest 91%. Veterinaarravimite käive on üldapteekides suhteliselt tagasihoidlik, jäädes 2019. aastal ligi ühe miljoni euro juurde. Muude kaupade käive suurenes võrreldes eelneva aastaga 8,5%.

Joonis 4. Üldapteekide kogukäive aastatel 2010–2019

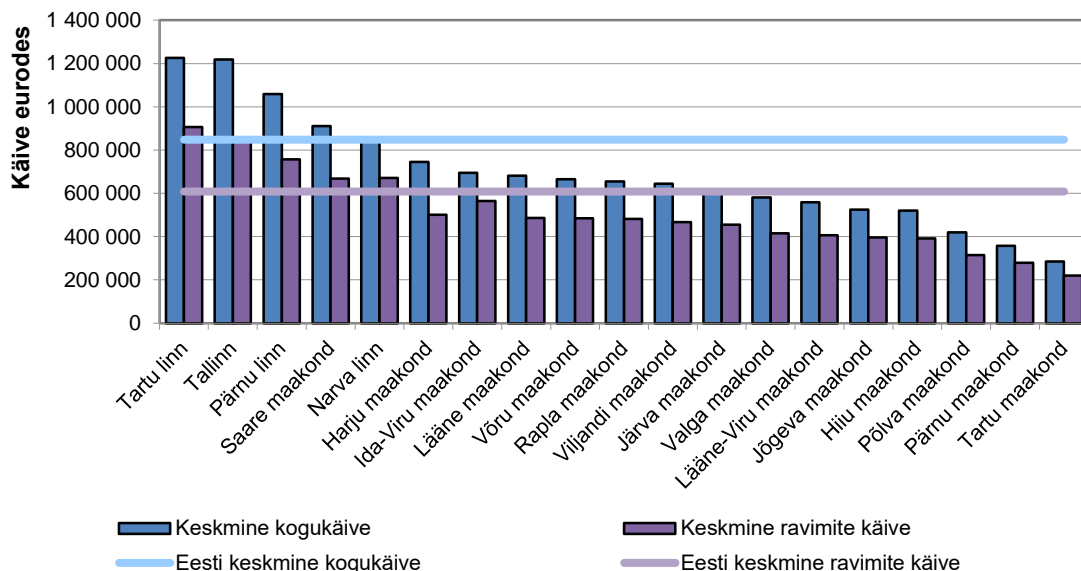
Soodustusega retseptiravimite maksumusest tasus patsient 2019. aastal keskmiselt 27% ja Eesti Haigekassa 73%. Soodusretsepti keskmist maksumust mõjutab nii väljastatud soodusravimite kogus, hind kui ka konkreetse soodusravimi valik, st kas kasutatakse sama toimeainega kallimaid või odavamaid ravimpreparaate. 2019. aastal oli soodusretsepti keskmine maksumus 23,82 eurot.

Joonis 5. Soodustusega retseptiravimite käive üldapteekides aastatel 2010–2019

Kõikide terve aasta tegutsenud üldapteekide aasta keskmine kogukäive oli 0,85 miljonit eurot ja aasta keskmine ravimite käive 0,61 miljonit eurot. Kui vaadata üldapteekide käivet eraldi suuremate linnade ja maakondade lõikes, on näha, et aasta keskmine käive on tugevasti mõjutatud Eesti suurimate linnade – Tallinna ja Tartu – apteekide käibest.

Joonis 6. Üldapteekide aasta keskmine käive suuremate linnade ja maakondade lõikes, 2019

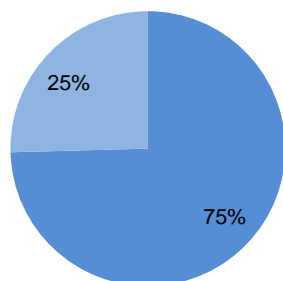
Peaaegu kolmveerand kõikidest põhiapteekidest ja nende haruapteekidest asusid 2019. aastal linnades. Enam kui veerand üldapteekidest asus Tallinnas.

Tabel 2. Üldapteekide jaotus suuremates linnades ja maakondades 01.01.2020

Linn/ Maakond	Põhi- apteek	Põhapteek linnas	Põhiapteek maal	Haru- apteek	Haruapteek linnas	Haruapteek maal
Harjumaa	22	11	11	29	7	22
Tallinn	116	116		17	17	
Hiiumaa	3	2	1	2		2
Ida-Virumaa	22	21	1	10	10	
Narva	10	10		8	8	
Jõgevamaa	12	9	3	4	3	1
Järvamaa	11	8	3	2		2
Läänemaa	5	4	1	4	1	3
Lääne-Virumaa	22	17	5	8	3	5
Põlvamaa	8	6	2	6	3	3
Pärnu	16	16		3	3	
Pärnumaa	9	2	7	9	1	8
Raplamaa	7	2	5	5	1	4
Saaremaa	12	9	3	2		2
Tartu	34	34		11	11	
Tartumaa	11	5	6	13	1	12
Valgamaa	8	6	2	5	3	2
Viljandimaa	12	12		7	3	4
Võrumaa	12	9	3	1		1
Kokku	352	299	53	146	75	71
KÕIK KOKKU				498		

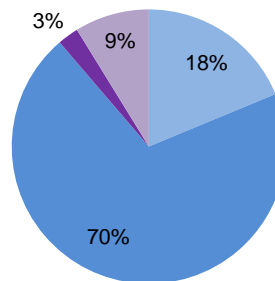

Kuna kolmveerand üldapteekidest asub linnades, siis on ka linnaapteekide ravimite käive, nii käsimüügi- kui retseptiravimite osas, tunduvalt suurem kui maa-apteekides. 2019. aastal moodustas 88% üldapteekide ravimite käibest linnaapteekide ravimite käive, vaid 12% ravimitest müüdi maa-apteekides.

- Üldapteekide arv linnas
- Üldapteekide arv maal

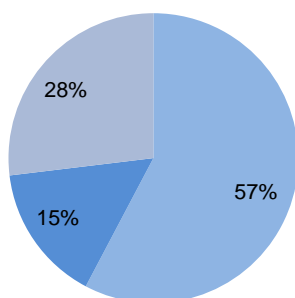
Joonis 7. Maa- ja linnaapteegid aastal 2019

- Käsimüügiravimite käive linnas
- Retseptiravimite käive linnas
- Käsimüügiravimite käive maal
- Retseptiravimite käive maal

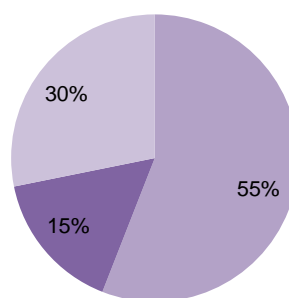
Joonis 8. Ravimite käive maa- ja linnaapteekides aastal 2019

Samas on käibe jaotus maa- ja linnaapteekides suhteliselt sarnane. Suurema osa käibest moodustab retseptiravimite käive, 2019. aastal linnaapteekides 57% ja maa-apteekides 55% kogukäibest. Käsimüügiravimid moodustavad üldapteegi käibest nii linnas kui maal 15% ning muude kaupade osa on vastavalt 28% ja 30%.

- Retseptiravimite käive linnas
- Käsimüügiravimite käive linnas
- Muude kaupade käive linnas

Joonis 9. Üldapteekide käibe jaotus linnaapteekides

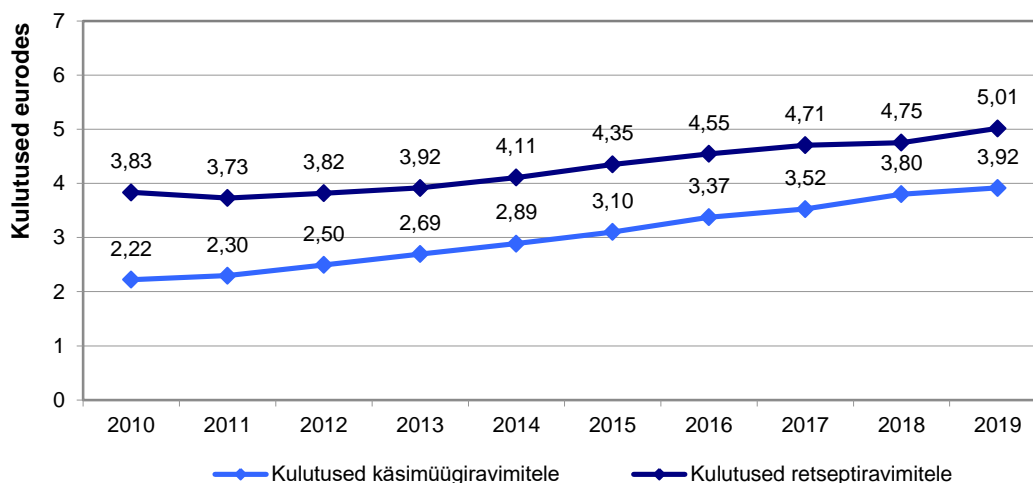

- Retseptiravimite käive maal
- Käsimüügiravimite käive maal
- Muude kaupade käive maal

Joonis 10. Üldapteekide käibe jaotus maa-apteekides

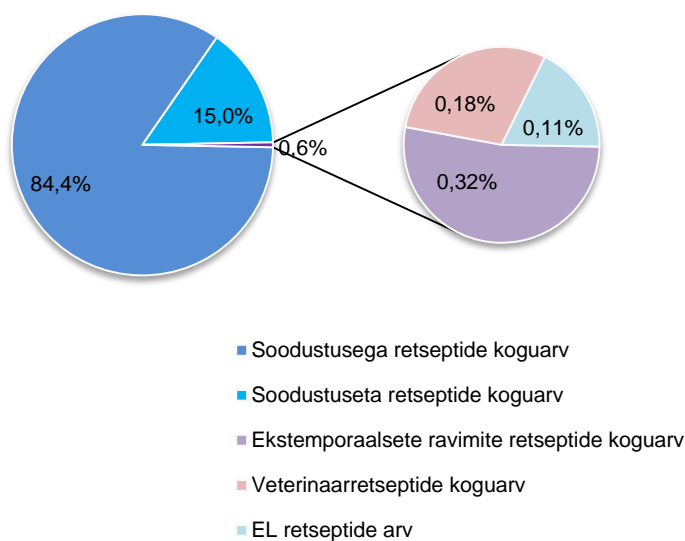

Igakused otsesed kulutused ravimitele ühe elaniku kohta on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Eesti elanik ise kulutas 2019. aastal ravimitele ühes kuus keskmiselt 8,93 eurot, aastas ligi 107 eurot. Võrreldes 2018. aastaga suurenesid kulutused käsimüügiravimitele 3% ja retseptiravimitele 5,5%.

Joonis 11. Kulutused ravimitele ühes kuus ühe elaniku kohta aastatel 2010–2019

2019. aastal käideldi üldapteekides 10,6 miljonit retsepti. Kõige enam väljastati üldapteekidest ravimeid soodustusega retseptide alusel, neid oli 8,9 miljonit. Soodustuseta retsepte oli veidi alla 1,6 miljonit, ekstemporaalseid retsepte ligikaudu kolmkümmend kolm tuhat ja veterinaarseks otstarbeks väljastati ravimeid ligi üheksateistkümmet tuhande retsepti alusel. Eesti apteekides käideldud Euroopa Liidu retseptide arv, mis ulatus üle 11 tuhande, kasvas peamiselt Soomes välja kirjutatud digiretseptide arvelt ning suurenes võrreldes eelneva aastaga ligi kolm korda.

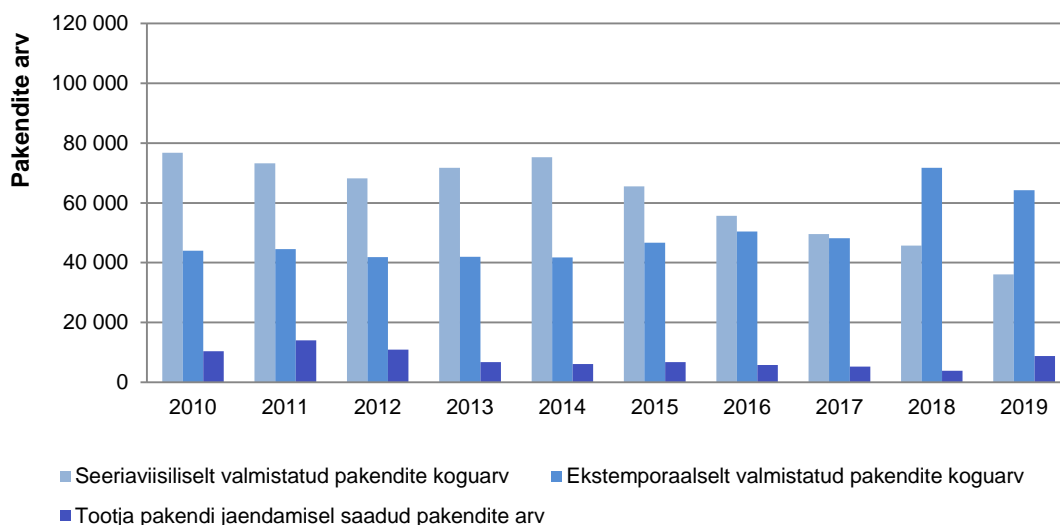

Joonis 12. Üldapteekides käideldud retseptid aastal 2019

2019. aastal valmistati 4% põhiapteekidest (14 apteeki) nii ekstemporaaalseid, seeriaviisilisi kui ka jaendatud ravimeid. 13% põhiapteekidest valmistati seeriaviisilisi ravimeid, 30% valmistati ekstemporaaalseid ravimeid ja 8% põhiapteekidest jaendas ravimpakendeid. 66% põhiapteekidest ei valmistanud ega jaendanud ühtki ravimpakendit.

Kokku valmistati 2019. aasta jooksul üldapteekides veidi üle 109 tuhande ravimpakendi, neist ekstemporaaalseid ravimeid üle 64 tuhande pakendi. Ekstemporaaalseid ravimeid valmistati kõigis maakondades ja suuremates linnades, sealjuures kõige enam Tartu apteekides, moodustades 53% kõigist 2019. aastal üldapteekides valmistatud ekstemporaaalsetest ravimitest. Seeriaviisilisi ravimeid valmistati kõige enam Tartu ja Tallinna apteekides, moodustades 68% kõigist 2019. aastal üldapteekides valmistatud seeriaviisilistest ravimitest..

Joonis 13. Ravimite valmistamine üldapteekides aastatel 2010–2019

2019. aasta lõpul töötas ühes üldapteegis, st põhiapteegis või haruapteegis, enamasti 2–5 inimest. Arvuliselt on kõige rohkem enam kui 10 töötajaga üldapteek Tallinnas ja 1 töötajaga üldapteek Tartumaal. Ligikaudu 31% kõigist üldapteekides töötavatest proviisoritest ja 46% farmatseutidest töötab Tallinna üldapteekides. Kõige suurem proviisorite osakaal on Tartu üldapteekides, moodustades kõigist Tartu linna üldapteekide töötajatest 65%. Kogu Eesti võrdluses moodustavad proviisorid 40%, farmatseudid 34% ja muud töötajad 26% kõigist üldapteekide töötajatest.

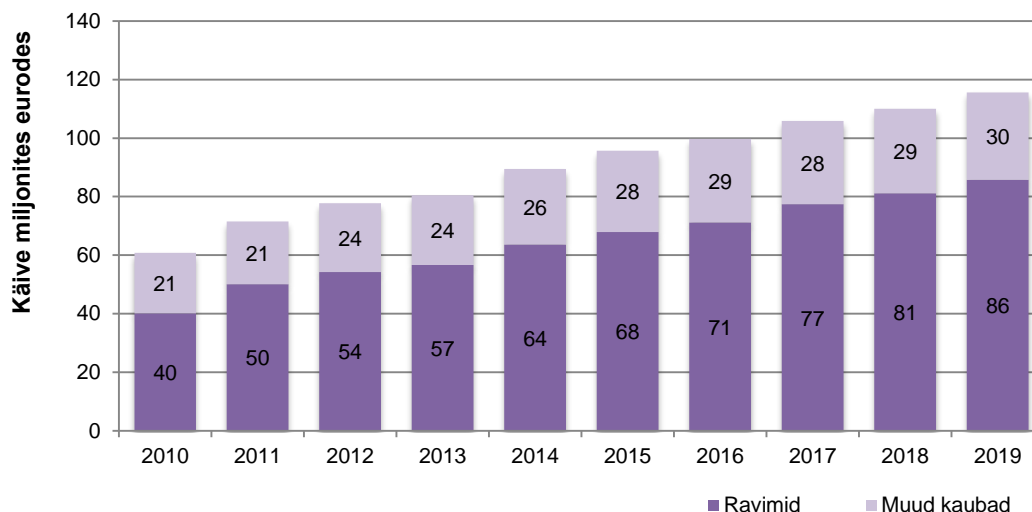

Joonis 14. Üldapteekide jaotus töötajate arvu alusel aastal 2019

Haiglaapteegid

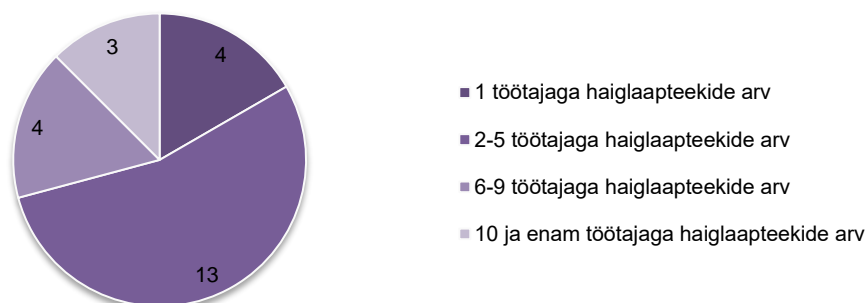
Viimase kümne aastaga on haiglaapteekide kogukäive pidevalt suurenenud nii ravimite kui muude kaupade käibe osas. Haiglaapteekide kogukäive 2019. aastal oli 116 miljonit eurot, millest ravimite käive moodustas 74% (86 miljonit eurot). Haiglaapteekide käive on arvestatud ilma käibemaksuta.

Joonis 15. Haiglaapteekide kogukäive aastatel 2010–2019

Haiglaapteekide aastakäibed on väga erinevad. Kolmeteistkümne haiglaapteegi aastakäive oli väiksem kui üks miljon eurot. Keskmise suurusega haiglaapteeki, mille aastakäive jäi ühe ja kümne miljoni euro vahele, on seitse ning lisaks neile on Eestis veel neli suurt haiglaapteeki, mille aastakäive oli 2019. aastal suurem kui kümme miljonit eurot. Kokku moodustasid neli suurimat apteeki üle 77% haiglaapteekide kogukäibest. Seega mõjutavad neli suurimat haiglaapteeki väga tugevalt ka haiglaapteekide keskmist aastakäivet, mis 2019. aastal oli 4,8 miljonit eurot. Kui vaadelda kõiki ülejäänud haiglaapteeki neljast suurimast eraldi, on keskmine aastakäive tunduvalt väiksem, 1,3 miljonit eurot.

Haiglaapteekides töötavad enamasti proviisorid. 2019. aasta lõpus töötas haiglaapteekides 77 proviisorit, 38 farmatseuti ja 41 muud töötajat. Enamasti töötab haiglaapteegis kuni viis inimest, vaid suurimates haiglaapteekides on töötajaid rohkem kui viis.

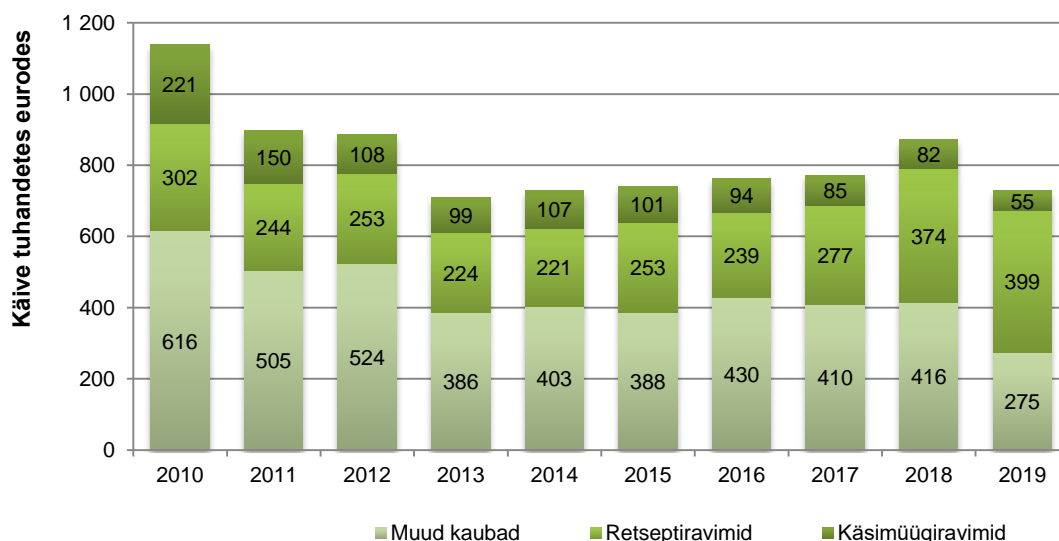
Joonis 16. Haiglaapteekide jaotus töötajate arvu alusel aastal 2019

Veterinaarapteegid

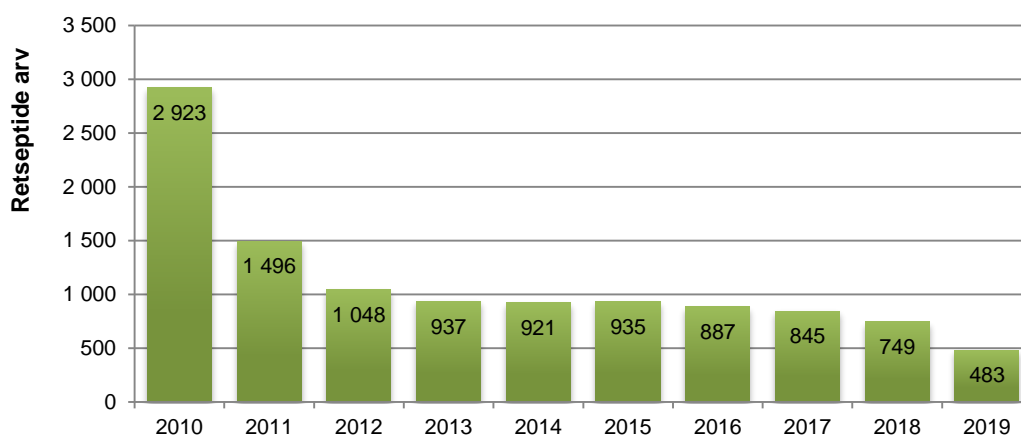
Kuna veterinaarapteekide arv vähenes kuni 2013. aastani, vähenes ka veterinaarapteekide kogukäive. Eestis tegutses 2019. aastal kolm veterinaarapteeki ja nende kogukäive oli 0,73 miljonit eurot, millest ravimite käive moodustas 62% ja muude kaupade käive 38%..

Veterinaararstid saavad ravimeid osta otse hulgimüüjatelt. 2019. aastal väljastasid hulgimüüjad ligikaudu 87% veterinaarravimitest otse tegutsevatele veterinaararstile või põllumajandusettevõtet esindavale veterinaararstile, 6% veterinaarapteekidele, 6% üldapteekidele ja veidi alla 1% teistele asutustele.

Joonis 17. Veterinaarapteekide kogukäive aastatel 2010–2019

Veterinaarapteekidest väljastatakse retseptiravimeid nii tellimislehtede kui retseptide alusel. Veterinaarapteekides käideldud retseptide arv on kümne aastaga vähenenud 83%.

Joonis 18. Käideldud retseptide arv veterinaarapteekides aastatel 2010–2019

2019. aasta lõpus töötas kolmes veterinaarapteegis kokku 4 veterinaararsti.